

Ткаченко В. А.

*студент 2-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

РОЛЬ ЕТИКИ АДВОКАТА У ЙОГО ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Обираючи рішення стати адвокатом, кожна людина повинна розуміти, що ця професія вимагає дотримання жорстких правил поведінки, невичерпних моральних сил та відповідального ставлення до виконання своєї роботи. Як один з найважливіших інститутів сучасного життя, адвокатура повинна підтримувати довіру суспільства до своїх представників. Громадяни, звичайно, чекають, що захисники їхніх прав є професійними, компетентними, чесними, щирими людьми, які мають високий рівень культури та освіти. Ці якості дуже важливі, бо навіть знання законодавства, практичні навички створення процесуальних документів, харизма не забезпечує високого фахового рівня адвоката. Треба пам'ятати, що високий професіоналізм тісно пов'язаний із дотриманням етичних засад при виконанні своїх обов'язків. Так, досить часто виникають ситуації, коли саме моральна складова фахівця (його принципи, внутрішнє переконання) допомагають вирішити справу.

Але якщо у засобах масової інформації періодично з'являється інформація, що погіршує уявлення громадян про інститут адвокатури, то довіра до нього відповідно буде неухильно знижуватися. Тому для запобігання такої тенденції органами самоврядування адвокатури розроблено та закріплено у національних законодавствах етичні вимоги до представників цієї професії. Світова спільнота адвокатів розглядає дотримання деонтологічних вимог та правил як одну з найголовніших передумов функціонування адвокатури та можливості нею виконання своїх функцій.

Вчені по-різному підходять до визначення адвокатської етики, але у цій роботі звернемося до думки Н. М. Бакаянкової, яка вважає, що адвокатська етика – це наука про моральні вимоги до адвоката, про моральні відносини, які виникають у ході здійснення адвокатської діяльності, про моральні приписи, якими адвокат керується при здійсненні адвокатської діяльності [3]. Але треба розуміти, що етика та адвокатська етика співвідносяться як загальне та спеціальне. Людина може дотримуватися найрізноманітніших поглядів на життя, схилитися до будь-якого етичного вчення, але при виконанні професійних обов'язків адвоката це не повинно впливати на систему професійних цінностей, професійну поведінку, тому що адвокатська етика покликана уніфікувати певний перелік правил, відхилитися від яких представники цієї професії не повинні.

Такий перелік правил закріплено в етичному кодексі, який розробляється в кожній країні індивідуально, зважаючи на національні правові традиції. Першим кодексом вважається прийнятий Американською Правовою Асоціацією в 1908

році під назвою «Канони професійної етики». Положення цього акту стали деонтологічними стандартами або нормами культури юриста, які допомогли забезпечити цілісність професії та довіру до неї з боку суспільства [4].

Зараз у нашій країні діють Правила адвокатської етики, затверджені звітно-виборчим з'їздом адвокатів України 09 червня 2017 року, із змінами від 15 лютого 2019 року. Як зазначено в преамбулі: «правила слугують обов'язковою для використання адвокатами системою орієнтирів при збалансуванні, практичному узгодженні своїх багатоманітних, іноді суперечливих професійних прав та обов'язків», ці положення підтверджують провідну роль етики у діяльності адвоката[1]. Також необхідність застосування у практичній діяльності адвоката кодексу етики закріплено в Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 № 5076-VI (далі ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність») в ст. 21 ч.1 п.1, яка серед обов'язків адвоката прямо вимагає дотримання правил адвокатської етики.

Виконання цього обов'язку забезпечується п.1 ч.2 ст.34 ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», яка передбачає дисциплінарну відповідальність за порушення правил адвокатської етики при здійсненні професійних обов'язків, проте треба пам'ятати, що вона не поширюється на вчинки, які здійснюються за межами цих обов'язків.

Необхідно розуміти, що основоположні етичні принципи не покликані та не здатні регламентувати та надавати чітку відповідь на кожну практичну ситуацію, яка виникає в професійній діяльності адвоката. Вони слугують системою орієнтирів, засад, якими треба керуватися в професійній діяльності. Але з іншого боку, прецеденти, засновані на рішеннях дисциплінарних колегій, набувають практичного значення в діяльності кожного адвоката та слугують прикладом того, як саме порушення етичних вимог впливає на кар'єру.

На наш погляд, формування адвокатської етики не повинно обмежуватися лише кодексом, тому що забезпечені лише дисциплінарним покаранням моральні засади не проникають у серце фахівця: якщо людина не буде вірити у важливість дотримання етичних вимог, їх необхідність, то буде лише формально дотримуватися їх, щоб не бути притягнутою до дисциплінарної відповідальності. Тому юрист повинен обирати рішення не з огляду перед санкціями, а винятково через моральні переконання. Процес формування етичних якостей адвоката – це комплексна проблема, яка охоплює весь процес становлення людини як професіонала, починаючи зі шкільної підготовки до отримання вищої освіти. Одним із засобів вирішення цієї проблеми є створення при університетах юридичних клінік, де яких студенти-правники можуть надавати юридичну допомогу малозабезпеченим верстам населення та переймати від досвідчених юристів етичні традиції та принципи. Але, на жаль, така практика в нашій країні не отримала достатнього розповсюдження: за даними Асоціації юридичних клінік в Україні функціонує 61 юридична клініка, а університетів, що готують спеціалістів правового фаху. – понад 200.

Також, на наш погляд, випускні іспити з університету, кваліфікаційні іспити на право займатися адвокатською діяльністю мають включати завдання на вирішення етичних кейсів та завдань.

Роль етики в адвокатській діяльності полягає в тому, що вона є обов'язковою умовою успішного професійного розвитку, забезпечує довіру з боку суспільства та допомагає подолати професійні проблеми. Вона сформована традиціями адвокатської спільноти, її історичним пошуком оптимальних форм поведінки, корпоративними нормами, які прийнято і закріплено різними законодавчими актами, наприклад, актами органів адвокатського самоврядування, положеннями законодавства нашої держави і міжнародно-правовими нормами [3].

Адвокатська етика допомагає фахівцю виховати та системно осмислити моральні принципи, що існують у суспільстві, та способи їх застосування. Вона дозволяє обґрунтувати зміст морального світогляду юриста-адвоката, дослідити, як саме деформується морально-професійна свідомість, та запропонувати засоби подолання етичної девіації. Необхідно зазначити, що етика адвоката відіграє роль своєрідного морального запобіжника, який дозволяє уникнути неприємних ситуацій як для самого адвоката, так і для його клієнтів та колег. Тому професійна етика адвоката – це його професійна ідеологія.

Отже, кожен представник адвокатської спільноти повинен виконувати етичні правила не тоді, коли він забажає та йому буде зручно, а протягом усієї професійної кар'єри, систематично, як у спілкуванні з громадянами під час виконання службових обов'язків, так і з усіма людьми, з якими він комунікує. Висока культура та стандарт поведінки і спілкування для адвоката повинні стати безумовною необхідною потребою та єдиною можливістю бути одним цілим із адвокатською спільнотою.

Список використаної літератури:

1. Правила адвокатської етики, затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 2017 року 09.06.2017 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#n468>
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 16.07.2021, підстава – 2704-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>
3. Бакаянова Н. М., Кісліцина І. О. Адвокатська етика [Електронний ресурс] : навчально-методичний посібник (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання) / Н. М. Бакаянова, І. О. Кісліцина. – Одеса : Фенікс, 2020. – 127 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/>
4. Гловацький І. Ю. Адвокатура США. Львів: Ліга-прес, 2015. 280 с. С 147

Науковий керівник: доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» ***Храпенко Олена Олегівна***